

VVRV cluster Bevoegdheidseisen, taken en verantwoordelijkheden

veiligheid & vakmanschap railvervoer

Vakkennis voor de machinist

Inhoud

1	Bevoegdheidseisen, taken en verantwoordelijkheden	3
1.1	Voorwoord	3
1.2	Wat zijn de taken en verantwoordelijkheden van de machinist volgens het Besluit Spoorwegpersoneel?	3
1.3	Wat zijn de bevoegdheidseisen van de machinist volgens de EU-richtlijn?	4
1.4	Hoe zijn examen, herinstructie en toezicht voor de machinist geregeld?	5
1.5	Wat zijn taken en verantwoordelijkheden van de veiligheidsfuncties waarmee de machinist te maken heeft?	6
1.6	Met welke overige functies heeft de machinist te maken?	8

1 Bevoegdheidseisen, taken en verantwoordelijkheden

1.1 Voorwoord

De vakkennis is bedoeld als bronmateriaal en niet als leerboek, vandaar ook het ontbreken van een didactische opbouw en afbeeldingen.

De vakkennis bevat de uitwerking van de vakbekwaamheidseisen conform wet- en regelgeving in het examenprogramma machinist vergunning bijlage IV 'machinistenrichtlijn'. Het examen is hierop gebaseerd. Zie het examenprogramma op de website van VVRV. In de opleidingen kan uiteraard dieper worden ingegaan op bepaalde thema's en kan verbreding worden aangebracht.

Overal waar hij/zijn staat, dient ook zij/haar te worden gelezen.

De vakkennis is samen met deskundigen en naar beste weten en kunnen samengesteld. Toch kunnen er onjuistheden of onvolledigheden in de tekst geslopen zijn. VVRV is niet aansprakelijk voor schade als gevolg daarvan.

Versie november 2021

1.2 Wat zijn de taken en verantwoordelijkheden van de machinist volgens het Besluit Spoorwegpersoneel?

Taken van de machinist

De machinist heeft als taak: het zelfstandig, verantwoordelijk en veilig besturen en begeleiden van spoorvoertuigen. Zijn zogenaamde 'kernopgave' is zorgen voor de veiligheid van het vervoersproces; alle andere taken zijn hiervan afgeleid:

- voorbereiden van het rangeren, besturen en begeleiden van spoorvoertuigen
- rangeerbewegingen uitvoeren op het emplacement
- rijden van spoorvoertuigen op het spoorwagennet
- begeleiden van treinreizigers.

De machinist houdt in complexe, afwijkende situaties aan het materieel of de railinfrastructuur overzicht, stelt prioriteiten, maakt de juiste keuzes en gaat adequaat om met de spanning die daarbij komt kijken. Bij storingen/calamiteiten neemt de machinist (veiligheids)maatregelen. Onregelmatigheden en onvolkomenheden meldt hij aan de treindienstleider en/of de eigen organisatie.

Verantwoordelijkheden machinist

De machinist is medeverantwoordelijk voor het gehele vervoersproces. Als een machinist tijdens zijn dienst opdrachten krijgt, voert hij die alleen uit als dat veilig kan. Hij is tevens verantwoordelijk voor het raadplegen van actuele regelgeving, voorschriften, richtlijnen en bedrijfsspecifieke informatie.

De machinist mag tijdens de dienst op geen enkel moment onder invloed verkeren van welke stof dan ook die zijn concentratievermogen, waakzaamheid of gedrag zou kunnen beïnvloeden (alcohol, drugs en medicijnen die de rijvaardigheid en concentratie beïnvloeden). Wanneer een machinist meent dat zijn gezondheidstoestand reden geeft tot twijfels over zijn arbeidsgeschiktheid, dan stelt hij de spoorwegonderneming of de infrastructuurbeheerder daar onmiddellijk van in kennis.

1.3 Wat zijn de bevoegdheidseisen van de machinist volgens de EU-richtlijn?

Documenten om als machinist te mogen rijden

In de EU Richtlijn 2007/59 (met uitbreidingen daarop) zijn de volgende documenten voorgeschreven die een machinist nodig heeft om te mogen rijden:

- Vergunning
- Aanvullend bevoegdheidsbewijs, waarin de infrastructuur en het rollend materieel is genoemd waar en waarin de machinist mag rijden.

Deze documenten heeft de machinist altijd bij zich tijdens het rijden, inclusief identiteitsbewijs.

Vergunning machinist

De machinistenvergunning wordt in Nederland verstrekt door de Minister van Infrastructuur en Waterstaat – lees de Inspectie Leefomgeving en Transport (ILT) – als aan drie criteria is voldaan:

- 18 jaar of ouder zijn (om internationaal te rijden moet de machinist ten minste 20 jaar zijn)
- beschikken over een geldige verklaring van medische en psychologische geschiktheid
- beschikken over een geldige beoordeling van de algemene vakkennis over alle relevante aspecten van het beroep van machinist (omschreven in bijlage IV van de richtlijn).

De machinistenvergunning is eigendom van de machinist zelf en is tien jaar geldig.

Machinisten of hun werkgevers kunnen de machinistenvergunning aanvragen via de website van de ILT.

De ILT houdt een register bij van de machinistenvergunningen. Iedere Machinist heeft het recht de gegevens in te zien die over zijn persoon in dit register zijn opgenomen.

Medische en psychologische geschiktheidsverklaring

Gezien de verantwoordelijkheid van machinisten (en andere veiligheidsfuncties) op het gebied van veiligheid, worden wettelijke eisen gesteld aan de medische en psychologische geschiktheid. Deze staan beschreven in de Regeling Spoorwegpersoneel en -voor de medische eisen- in de machinistenrichtlijn. Voor termijnen zie het Besluit Spoorwegpersoneel.

Om de Vergunning te behouden dient periodiek een onderzoek te worden gedaan of de machinist nog steeds voldoet aan de eisen voor medische en psychologische geschiktheid.

Aanvullend bevoegdheidsbewijs

Het aanvullend bevoegdheidsbewijs (voluit 'Aanvullend bevoegdheidsbewijs voor infrastructuur en materieel') wordt verstrekt door het eigen bedrijf als aan drie criteria is voldaan:

- beschikken over een geldige beoordeling van de specifieke vakkennis van het rollend materieel en de infrastructuur waarop wordt gereden (omschreven in bijlage V en VI van de richtlijn)
- voldoende beheersing van het Nederlands (bij twijfel dient de spoorwegonderneming de kandidaat-machinist deel te laten nemen aan een taaltoets)
- bedrijfsgebonden kennis en bekwaamheid.

Op de achterzijde van het bevoegdheidsbewijs kan de geldigheid van de examens volgens bijlagen V en VI van de richtlijn aangetekend worden.

De spoorwegonderneming houdt een register bij van afgegeven aanvullende bevoegdheidsbewijzen.

Machinisten die voor meer dan één spoorwegonderneming werken hebben voor iedere werkgever een apart aanvullend bevoegdheidsbewijs nodig. Het blijft eigendom van de spoorwegonderneming.

Het aanvullend bevoegdheidsbewijs kan onbeperkt geldig zijn; de spoorwegonderneming kan ook een einddatum vaststellen.

De machinist die bij een spoorwegonderneming vertrekt heeft recht op een gewaarmerkt afschrift van het aanvullend bevoegdheidsbewijs dat hij had. Het bewijs zelf is niet meer geldig. Gaat hij bij een andere spoorwegonderneming werken dan kan deze zelf beoordelen welke instructie en toetsing nog nodig zijn voordat het aanvullend bevoegdheidsbewijs opnieuw wordt uitgereikt.

1.4 Hoe zijn examen, herinstructie en toezicht voor de machinist geregeld?

Examens

De examens voor de algemene kennis en vaardigheden worden in Nederland namens de minister voor Infrastructuur en Waterstaat sinds 1 juli 2012 uitgevoerd door Stichting VVRV (Veiligheid & Vakmanschap RailVervoer).

VVRV neemt examens af voor onder meer de vier in de Spoorwegwet genoemde veiligheidsfuncties:

- machinist bijlage IV Vergunning
- rangeerder

- treindienstleider
- wagencontroleur.

Het VVRV-examen 'Veiligheidscommunicatie' toetst algemene kennis voor alle veiligheidsfuncties en kennis die is toegespitst op de machinist.

De spoorwegonderneming zelf neemt - op basis van eigen examenprogramma's- de examens af voor machinist bijlage V Kennis van het rollend materieel en bijlage VI Kennis van de infrastructuur met behulp van examinatoren die zijn gecertificeerd door VVRV.

Herinstructie/periodieke keuringen

De spoorwegonderneming regelt dat iedere machinist periodiek een herinstructie volgt ten aanzien van de juiste uitvoering van zijn functie.

De wet (machinistenrichtlijn) schrijft voor deze herinstructie (keuring) de volgende minimumperioden voor:

- taalkennis (uitsluitend voor anderstaligen): om de drie jaar of na afwezigheid van meer dan één jaar
- kennis van de infrastructuur (met inbegrip van kennis van de route en de exploitatievoorschriften): om de drie jaar; na elke afwezigheid van meer dan één jaar op de betrokken route
- kennis van rollend materieel: iedere drie jaar.

Toezicht en handhaving ILT

Bij een controle van de Inspecteur van ILT moet de machinist zijn machinistenvergunning en aanvullend bevoegdheidsbewijs kunnen tonen. De Inspecteur kan te allen tijde aan boord van treinen die zich op het onder haar bevoegdheid ressorterende grondgebied actief zijn, controleren of de machinist in het bezit is van de vereiste (geldige) documenten. Wanneer de Inspecteur constateert dat de documenten niet in orde zijn, neemt hij de nodige maatregelen.

1.5 Wat zijn taken en verantwoordelijkheden van de veiligheidsfuncties waarmee de machinist te maken heeft?

Naast de functies machinist beperkt bevoegd en machinist volledig bevoegd onderscheidt de spoorwet de volgende andere veiligheidsfuncties:

- treindienstleider (volledig en minimaal bevoegd)
- rangeerder
- wagencontroleur.

Het komt voor dat bovenstaande functies worden gecombineerd.

Treindienstleider

De treindienstleider is verantwoordelijk voor het veilige verloop van het treinverkeer in een toegewezen gebied: het verantwoordelijkheidsgebied. Dit kan centraal bediend gebied (CBG) zijn, dat wil zeggen dat het gebied technisch beveiligd is; of niet centraal bediende gebied (NCBG), gebied dat op andere wijze beveiligd is.

De treindienstleider heeft als taken:

- het ter beschikking stellen van veilige rijwegen
- het treffen van veiligheidsmaatregelen bij storingen en bij werkzaamheden aan hoofdspoorwegen of in de nabijheid daarvan.

Het regelen van het treinverkeer doet de treindienstleider hoofdzakelijk door (beveiligings)systemen te bedienen die seinen, wissels en rijwegen voor trein- of rangeerbewegingen instellen. Andere taken van de treindienstleider zijn bijvoorbeeld: aanwijzingen geven, veilig regelen van geplande en ongeplande werkzaamheden aan het spoor, rapporteren van vertragingen en vertragingreden aan de verkeersleiding. De treindienstleider is het aanspreekpunt voor de machinist bij verstoringen en calamiteiten.

Rangeerder

De rangeerder is verantwoordelijk voor het leiden van het rangeerproces op het spoor, het veilig begeleiden van treinen en rangeerdelen, het koppelen en ontkoppelen. Ook is hij verantwoordelijk voor het begeleiden van een machinist die de rijweg en seinen niet kan overzien, bijvoorbeeld bij een geduwde beweging, als hij geen wegbekendheid heeft of als er overwegen bewaakt moeten worden.

De rangeerder heeft als taken:

- het samenstellen en begeleiden van treinen en
- het begeleiden van spoorvoertuigen op in dienst zijnde hoofdspoorwegen met een maximumsnelheid van 40 km per uur.

De rangeerder kan de machinist aanwijzingen geven door middel van rangeerseinen, mondeling of door ononderbroken radiocontact. De machinist moet deze aanwijzingen opvolgen.

Wagencontroleur

De wagencontroleur is verantwoordelijk voor de controle bij aankomst en vertrek van goederentreinen, met name op gebreken, laadprofielen en beladingstoestand. Bij gebreken neemt hij passende maatregelen en informeert de vervoerder.

De wagencontroleur heeft als taken:

- het controleren op kenbare technische gebreken en slijtagegevoelige onderdelen van goederenwagens
- het controleren op de belading van goederenwagens.

1.6 Met welke overige functies heeft de machinist te maken?

Tijdens, voor en na de rit, in normale omstandigheden, bij incidenten en calamiteiten, heeft de machinist te maken met diverse functies.

Naast bovengenoemde veiligheidsfuncties zijn dat bijvoorbeeld de volgende: technische ondersteuning spoorwegonderneming, politie, brandweer, algemeen leider, meldkamer, personeel dat werkt aan de infra, treinpersoneel, planners enzovoort.